

Sygn. akt I ACa 656/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Iwona Wiszniewska
Sędziowie:	SA Agnieszka Sołtyka (spr.) SA Danuta Jezierska
Protokolant:	sekr.sądowy Magdalena Goltsche

po rozpoznaniu w dniu 16 stycznia 2014 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa M. B.

przeciwko A. P.

o ustalenie

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim

z dnia 7 czerwca 2013 r., sygn. akt I C 440/12

I. oddala apelację,

II. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Danuta Jezierska Iwona Wiszniewska Agnieszka Sołtyka

Sygn. akt I ACa 656/13

UZASADNIENIE

Powódka M. B. wniosła pozew przeciwko A. P. o ustalenie nieistnienia wierzytelności A. P. wobec (...) Sp. z o.o. (d. (...) Sp. z o.o.) z tytułu umowy na dostawę drobiu o nr (...) z dnia 2 listopada 1997 r. zawartej pomiędzy K. S. a (...) Sp. z o.o., objętej postanowieniem Sądu Rejonowego w Gorzowie Wlkp. z dnia 8 listopada 2011 r. sygn. VIII Co 58/10, w przedmiocie planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, która była zabezpieczona hipoteką kaucyjną pod nr (...), na rzecz A. P. na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Gorzowie Wlkp. prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...).

W uzasadnieniu wskazała, że A. P. zgłosił do planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, kwotę główną i odsetki ustawowe- za zwłokę- od 1 lutego 1998 r., czyli od niedzieli, po wolnej od pracy sobocie, co wyklucza tożsamość wierzytelności zgłoszonej z wierzytelnością zabezpieczoną. Dla uzasadnienia interesu prawnego w wytoczeniu powództwa wskazano, iż w przypadku ustalenia nieistnienia wierzytelności pozwanego powódka mogłaby w większym stopniu uzyskać zaspokojenie przysługującej jej wierzytelności w wyniku sumy uzyskanej z egzekucji.

Na rozprawie w dniu 21 czerwca 2012 r. (k. 33 akt) pełnomocnik powódki wskazał, iż wnosi o ustalenie nieistnienia wierzytelności w kwocie 84.814 zł.

Pozwany A. P. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazano, iż powództwo nie zasługuje na uwzględnienie przede wszystkim z uwagi na nie wykazanie przez powódkę interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia wierzytelności pozwanego. Pozwany wskazał, iż prawomocnym nakazem zapłaty z dnia 7.02.2012 r. sygn. Akt I Nc 95/11, Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp. nakazał pozwanym (...) Sp. z o.o. w G., T. T. oraz K. T., aby solidarnie zapłacili na rzecz A. P. kwotę 83.713,71 zł. Na skutek oczywistej omyłki referendarza sądowego orzekającego w sprawie, należność główna zasądzona w nakazie jest o 1.000 zł niższa niż dochodzona pozwem. Pozwany podniósł zarzut prawomocności nie tylko nakazu zapłaty zasądzającego wierzytelność będącą przedmiotem powództwa, ale również prawomocność postanowienia Sądu Rejonowego w Gorzowie Wlkp. z dnia 18.11.2011 r. sygn. akt VIII Co 58/10, kończącego postępowanie w sprawie, z której powódka wywodzi swój rzekomy interes prawny.

Wyrokiem z dnia 7 czerwca 2013 roku Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim oddalił powództwo oraz rozstrzygnął o kosztach procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w następujących ustaleniach faktycznych.

Aktem notarialnym z dnia 31 stycznia 1998 r. Repertorium A Nr (...) T. T. i K. T. ustanowili na swoim udziale wynoszącym 1/2 część w zabudowanej nieruchomości objętej księgą wieczystą o numerze (...) hipotekę kaucyjną do sumy najwyższej 400.000 zł na rzecz K. S..

W dniu 29.09.2009 r. została sporządzona między K. S. i A. P. umowa przelewu wierzytelności. W niej zbywca K. S. oświadczył, że przysługuje mu wobec dłużnika (...) Sp. z o.o. w G. wierzytelność pieniężna w kwocie 400.000 zł wynikająca z umowy o dostawę drobiu nr (...) z dnia 2.11.1997 r. Zbywca nadto oświadczył, iż wierzytelność jest wymagalna, wolna od obciążeń i praw osób trzecich oraz nadaje się do zbycia. Zbywca przedłożył na tę okoliczność oświadczenie dłużnika (...) sp. z o.o. z siedzibą w G., które stanowiło załącznik do tej umowy.

Postanowieniem z dnia 22 marca 2011 r. w sprawie VIII Co 58/10 został sporządzony plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji. Na skutek zarzutów wniesionych do tego planu podziału przez M. B. pismem z dnia 14 kwietnia 2011 r. postanowieniem z dnia 8 listopada 2011 r. Sąd Rejonowy w Gorzowie Wlkp. w sprawie VIII Co 58/10 postanowił: zmienić plan podziału - postanowienie Sądu Rejonowego w Gorzowie Wlkp. z dnia 22 marca 2011 r. w ten sposób, iż:

a) w punkcie VI po podpunkcie 1 dodać podpunkt 2 o treści:

„na rzecz M. B. dochodzone w sprawie Km 1548/09 (zabezpieczone hipoteką przymusową kaucyjną wpisaną pod numerem 5 w dziale IV księgi wieczystej w wysokości:

- odsetki 28.662,22 zł

- koszty procesu 6.394,62 zł, łącznie: 35.056,84 zł

b) w punkcie VI podpunktowi 4 zmienić numerację na podpunkt 3 i nadać mu treść:

„na rzecz A. P. zabezpieczone hipoteką umowną kaucyjną

zapisaną pod numerem 4 w dziale IV księgi wieczystej w wysokości:- odsetki 84.713,71 zł, przy czym pozostawić je na koncie depozytowym Sądu do czasu przedłożenia przez A. P. tytułu wykonawczego stwierdzającego wierzytelność zabezpieczoną wpisem tej hipoteki" w pozostałym zakresie zarzuty oddalić.

To postanowienie z dnia 8.11.2011 r. jest prawomocne z dniem 29.11.2011 r.

Pozwem z dnia 20.12.2011 r. pozwany A. P. wystąpił przeciwko (...) Sp. z o.o. w G., T. T. oraz K. T. o wydanie przeciwko nim nakazu zapłaty i orzeczenie nim, że pozwani mają zapłacić w ciągu 2 tygodni powodowi A. P. od doręczenia nakazu kwotę 84.713,71 zł. W uzasadnieniu tego żądania pozwany powołał się na wierzytelność pochodzącą z umowy przelewu wierzytelności z dnia 29.09.2009 r., zabezpieczoną hipoteką kaucyjną do sumy najwyższej 400.000 zł wpisaną w kw nr (...) obciążająca udział 2/4 w nieruchomości zabudowanej należącej do T. i K. T.. Wskazano, iż powód dochodzi niniejszym pozwem jedynie części przysługującej mu wierzytelności w kwocie 84.713,71 zł z przyczyn ekonomicznych oraz celowościowych, stosownie do rezultatów postępowania w przedmiocie planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji z udziału w wysokości 1/2 w prawie własności nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Gorzowie Wlkp. prowadzi księgę wieczystą nr (...).

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 7.02.2012 r. sygn. akt INc 95/11, Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp. Wydział I Cywilny nakazał pozwanym (...) Sp. z o.o. w G., T. T. oraz K. T., aby solidarnie zapłacili na rzecz A. P. kwotę 83.713,71 zł. Nakaz uprawomocnił się w dniu 17.03.2012 r. Postanowieniem z dnia 20.03.2012 r. nakazowi nadano klauzulę wykonalności.

Postanowieniem z dnia 28.06.2012 r. sprostowano ww. nakaz zapłaty wpisując w miejsce kwoty 83.713,71 zł kwotę 84.713,71 zł.

Na podstawie tego nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 17.02.2012 r. zaopatrzonego w klauzulę wykonalności A. P. w sprawie VIII Co 58/10 otrzymał kwotę 83.713,71 zł.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy ocenił powództwo jako nieuzasadnione i oddalił je w całości. Zdaniem Sądu, nie została spełniona, przewidziana przez art. 189 k.p.c., przesłanka posiadania interesu prawnego w dokonaniu ustalenia. W ocenie Sądu, brak było celowości dążeń powódki w niniejszej sprawie do ustalenia, albowiem ustalenie, o jakie wniosła powódka, nie może skutkować wzruszeniem postanowienia z dnia 22.03.2011 r. i 8.11.2011 r., a tym samym nie może spowodować uzyskania zaspokojenia wierzytelności powódki wobec dłużników K. i T. T. w większym zakresie w postępowaniu VIII Co 58/10, a tylko w takim kontekście należy w ogóle rozpatrywać istnienie interesu prawnego powódki w niniejszej sprawie.

Odnosząc się do możliwości wznowienia postępowania, podanej na alternatywne uzasadnienie istnienia po stronie powódki interesu prawnego w żądaniu ustalenia, Sąd Okręgowy wskazał, że skarga o wznowienie postępowania nie jest dopuszczalna w postępowaniu egzekucyjnym, służy bowiem do orzeczeń korzystających z powagi rzeczy osądzonej, a takiego przymiotu postanowienia wydane w postępowaniu egzekucyjnym nie mają. Ponadto Sąd Okręgowy uznał, że w myśl art. 403§2 k.p.c. środek dowodowy, okoliczności faktyczne, wyrok prawomocny dotyczący tego samego stosunku prawnego, który powstał po uprawomocnieniu się wyroku, nie stanowi podstawy wznowienia przewidzianej w tym przepisie.

Podkreślił Sąd I instancji, że wydane po rozpoznaniu zarzutów M. B. sprawie sygn. VIII Co 58/10 postanowienie z dnia 8.11.2011 r. jest prawomocne z dniem 29.11.2011 r. Na podstawie tego postanowienia, po przedłożeniu przez A. P. tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty z dnia 7.02.2012 r. zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, doszło do wypłaty A. P. kwoty 83.713,71 zł, mniejszej o kwotę 1.000 zł tylko ze względu na oczywistą omyłkę pisarską w nakazie, która została sprostowana. Podniesiono też brak procedury na podstawie której, wypłacona pozwanemu kwota mogłaby podlegać ponownemu rozdysponowaniu w postępowaniu egzekucyjnym na rzecz innych wierzycieli. Dlatego też Sąd uznał, że brak jest podstaw do przyjęcia, iż ustalenie nieistnienia wierzytelności mogłoby takiemu celowi służyć.

Wskazał sąd meriti, że w niniejszej sprawie powódka M. B. wniosła pozew w dniu 28.03.2012 r., a więc po uprawomocnieniu się postanowienia z dnia 8.11.2011 r. w przedmiocie planu podziału, którego nie zaskarżyła, i po uprawomocnieniu się nakazu zapłaty z dnia 7.02.2012 r., który stał się prawomocny w dniu 17.03.2012 r. Podkreślił Sąd, że powódka nie wniosła o zabezpieczenie w trybie art. 1028§4 k.p.c. Następnie, powołując się na treść art. 1032 k.p.c. Sąd pierwszej instancji wskazał, że pozwany wniósł w dniu 20.12.2011 r. pozew o zapłatę (I Nc 95/11), uzyskał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 7.02.2011 r. na podstawie którego wypłacono mu 83.713,71 zł. Pozwany nie realizował tytułu wykonawczego - nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 7.02.2011 r. z klauzulą wykonalności, co do kwoty 1.000 zł, ze względu na omyłkę pisarską w nakazie zapłaty, ale w myśl art. 1032 §2 k.p.c. przedstawił dowód wytoczenia powództwa o zasądzenie tej kwoty. Ponadto, gdyby nawet doszło do utraty prawa do sumy pozostającej w depozycie (co nie miało miejsca w niniejszej sprawie), to nie uzasadniało to wzruszenia wcześniej wydanego postanowienia w przedmiocie planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji. Wskazał Sąd, że w takim przypadku zostaje sporządzony plan podziału utraconej kwoty, uwzględniający w nim wyłącznie wierzycieli poprzednio uczestniczących w podziale, z pominięciem wierzyciela, który w terminie nie złożył tytułu wykonawczego lub dowodu wytoczenia powództwa.

Wskazując na powyższe okoliczności i przywołane przepisy Sąd pierwszej instancji doszedł do przekonania, że powództwo należało oddalić, albowiem powódka nie przedstawiła interesu prawnego dla powództwa wytoczonego w niniejszej sprawie po uprawomocnieniu nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 7.02.2012 r.

Dodatkowo Sąd Okręgowy, powołując się na treść art. 365 k.p.c. podniósł, że Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim po przedstawieniu mu tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 7.02.2012 r. (I Nc 95/11) z klauzulą wykonalności, był zobligowany wypłacić pozwanemu należność wynikającą z nakazu zapłaty, o który wniósł pozwany celem uczestniczenia w planie podziału sumy uzyskanej w egzekucji. Związanie orzeczeniem oznacza niedopuszczalność nie tylko dokonania ustaleń sprzecznych z nim, ale nawet przeprowadzania postępowania dowodowego w tym zakresie.

Wobec negatywnego rozstrzygnięcia o interesie prawnym do wytoczenia powództwa w niniejszej sprawie, Sąd nie rozstrzygał o racjach przywołanych przez powódkę dla uzasadnienia zgłoszonego żądania. O kosztach Sąd pierwszej instancji orzekł na zasadzie art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając naruszenie:

I. prawa materialnego w szczególności art. 189 k.p.c. poprzez przyjęcie, iż powódka utraciła interes prawny do rozstrzygnięcia przez sąd sprawy zgodnie z żądaniem pozwu, a w konsekwencji nierozstrzygnięcie istoty sprawy,

II. prawa procesowego w szczególności:

- art. 1028 § 4 k.p.c. w zw. z art. 730¹ § 2 k.p.c. poprzez przyjęcie, iż brak zabezpieczenia w procesie o ustalenie nieistnienia wierzytelności objętej planem podziału sumy uzyskanej z egzekucji ma wpływ na prawną możliwość sporządzenia dodatkowego planu podziału po jego wykonaniu w przypadku pozytywnego rozstrzygnięcia sprawy o ustalenie dla wnoszącego powództwo;

- art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku dowodowego o przeprowadzenie dowodu z dokumentów księgowych spółki (...), który miał istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu, a nadto zasądzenie kosztów procesu ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu zawodowy pełnomocnik skarżącej wskazał, że art. 1028 § 4 k.p.c. nie nakłada na stronę żadnego obowiązku, tylko na sąd i nie określa żadnej granicy czasowej. Poza tym nie jest jakimś wyjątkiem od

standardowej procedury udzielania zabezpieczenia powództwa w trybie art. 730 i n. k.p.c. W tym zakresie jest niejako superfluum ustawowym. Wskazując na interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia podniósł, że potrzeba udzielenia zabezpieczenia podyktowana jest koniecznością zapewnienia ochrony naruszonych lub zagrożonych naruszeniem praw uprawnionego na okres do zakończenia postępowania w sprawie. Zdaniem pełnomocnika skarżącej pozytywne rozstrzygnięcie w sprawie o ustalenie nieistnienia objętej tym planem wierzytelności skutkuje koniecznością sporządzenia dodatkowego planu podziału uwzględniającego treść orzeczenia. W ocenie skarżącej wykonanie planu podziału w sensie materialnoprawnym - dla roszczenia opartego o art. 189 k.p.c. - nie ma żadnego znaczenia, a sąd w dalszym ciągu jest zobligowany do sporządzenia dodatkowego planu podziału, a osoba która uzyskała nienależne świadczenie do jego zwrotu.

Odnosząc się do powołanego przez Sąd I instancji art. 365 k.p.c. pełnomocnik skarżącej podniósł, że nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim, z dnia 7 lutego 2012 r., obejmuje wyłącznie część kwoty, którą pozwany zgłosił w postępowaniu egzekucyjnym, i która stanowiła podstawę do proporcjonalnego wyliczenia przypadającej mu kwoty, w dodatku zgodnie z oświadczeniem pozwanego stanowiła ona odsetki od wierzytelności (należności głównej) wynoszącej 400.000 zł. Zdaniem skarżącej złożenie w sądzie egzekucyjnym, tytułu wykonawczego na kwotę 84.713,71 zł, w żadnym wypadku nie uprawniało pozwanego do otrzymania całej kwoty z depozytu bowiem postanowieniem z 8 listopada 2011r., do planu podziału sąd egzekucyjny przyjął wierzytelności hipoteczne o łącznej sumie hipotek 565,545,34 zł. Skarżąca podniosła, że w postępowaniu o sygn. akt I Nc 95/11 w żadnym razie pozwany nie wykazał stosowanymi dokumentami, aby wierzytelność z tytułu umowy na dostawę drobiu istniała, a zatem Sąd powinien odmówić wydania nakazu zapłaty i skierować sprawę na drogę postępowania zwykłego. Na koniec pełnomocnik skarżącej podkreślił, iż art. 365 k.p.c. nie będzie miał w niniejszej sprawie zastosowania co najmniej z trzech powodów. Po pierwsze, bowiem wg oświadczenia pozwanego tytuł obejmuje wyłącznie odsetki od wierzytelności głównej wynoszącej 400.000 zł, których z kolei nie obejmuje zabezpieczenie hipoteczne. Po drugie, nawet jeżeli przyjąć, iż kwota wynikająca z tytułu obejmuje również zabezpieczenie hipoteczne, to tytuł stwierdza wysokość wierzytelności jedynie w części - w związku z tym, że wierzytelność miała charakter kaucyjny w dalszym ciągu jest miejsce na stwierdzenie nieistnienia wierzytelności w pozostałej części. Po trzecie, Państwo T. byli jedynie dłużnikami rzeczowymi, tymczasem treść tytułu wskazuje na ich odpowiedzialność osobistą.

W uzasadnieniu apelacji sporządzonym przez drugiego z pełnomocników skarżącej, ponad argumenty wskazane w uzasadnieniu sporządzonym przez pierwszego z pełnomocników podniesiono, że kwota wierzytelności określona w tytule egzekucyjnym nie jest kwotą wierzytelności hipotecznej określonej w postanowieniu z 8 listopada 2011 roku, a nawet gdyby była kwotą wierzytelności hipotecznej a nie odsetkami to stanowiłaby zaledwie ułamek wierzytelności hipotecznej zakwalifikowanej do planu podziału.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa prawnego za postępowanie drugoinstancyjne.

W uzasadnieniu swojego stanowiska, odnosząc się do argumentu powódki o tym, że art. 1028 § 4 k.p.c. nie określa żadnej granicy czasowej, podniósł, że granicą czasową do dokonania czynności, o których mowa w przedmiotowym przepisie jest wykonanie planu podziału. Wbrew stanowisku powódki art. 1028 § 4 k.p.c. nie jest superfluum ustawowym, a szczególnym uregulowaniem kwestii zabezpieczenia powództwa o ustalenie nieistnienia prawa objętego prawomocnym planem podziału, wyznaczającym w istocie właściwy czas na wytoczenie tego powództwa. Powódka nie miała obowiązku wytoczenia powództwa we właściwym czasie jednak powinna liczyć się z tym, że nie dokonując tych czynności pozwoliła, aby prawomocny plan podziału został wykonany, a środki pieniężne objęte przedłożonym przez pozwanego tytułem wykonawczym trafiły do pozwanego. Zdaniem pozwanego właściwą i rzeczową polemikę powódka zastępuje nieznanym procedurze cywilnej pojęciem „dodatkowego planu podziału”. W dalszej części uzasadnienia odpowiedzi na apelację pełnomocnik pozwanego wskazał, że zawarte w apelacji stanowisko powódki, iż w sytuacji gdy tytuł wykonawczy pozwanego obejmuje część wierzytelności, w dalszym ciągu jest miejsce na stwierdzenie nieistnienia wierzytelności w pozostałej części, pozostaje w oczywistej sprzeczności z treścią żądania powódki będącego przedmiotem rozpoznania w sprawie. Pełnomocnik pozwanego podkreślił, że na rozprawie w dniu 21.06.2012 roku pełnomocnik powódki ograniczył żądanie pozwu do kwoty 84.713,17 zł, tj. części wierzytelności

przyznanej pozwanemu w postępowaniu o sygn. akt VIII Co 58/10. Ta sama część wierzytelności była przedmiotem postępowania w sprawie o sygn. akt I Nc 95/11 w Sądzie Okręgowym w Gorzowie Wielkopolskim.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powódki okazała się nieuzasadniona i dlatego podlegała oddaleniu.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji przyjmując je za własne. Ustalenia faktyczne zostały poczynione po wszechstronnym rozważeniu zebranego materiału dowodowego, na podstawie dowodów przeprowadzonych prawidłowo, z zachowaniem poprawności w zakresie źródeł dowodzenia, a podstawa faktyczna wyroku nie została zakwestionowana przez apelującą. Dodatkowo podstawą ustaleń faktycznych Sąd Apelacyjny uczynił postanowienie Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim VIII Wydziału Egzekucyjnego – VIII Co 58/10 z dnia 8 sierpnia 2013 r. w przedmiocie planu podziału (k.183), w którym Sąd ten ustalił, iż podziałowi podlega kwota 1.000 zł wraz z odsetkami i ustalił, że kwota ta podlega wypłacie na rzecz M. B.. Na tej podstawie Sąd Apelacyjny ustalił, że plan podziału tej kwoty został sporządzony już po wniesieniu apelacji będącej obecnie przedmiotem rozpoznania, zaś wymieniona kwota została przyznana w planie podziału skarżącej. Skoro powódka kwotą 1.000 zł otrzymała, oczywistym jest, że nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia wierzytelności pozwanego co do tej kwoty.

Zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. W przedmiotowej sprawie Sąd Apelacyjny nie stwierdził nieważności postępowania.

Rozpoznając zaś apelację w granicach zaskarżenia, należało podnieść, że wartość przedmiotu zaskarżenia wyznaczało żądanie zgłoszone przez M. B. w toku postępowania. Zgodnie z oświadczeniem pełnomocnika powódki zgłoszonym na rozprawie w dniu 21.06.2012 roku żądanie pozwu zostało wtedy ograniczone do kwoty 84.713,17 zł (k.33). Powództwo nie zostało rozszerzone na dalszym etapie postępowania, a nadto profesjonalny pełnomocnik – reprezentujący powódkę przed Sądem pierwszej instancji oraz wnosząc apelację – określił wartość przedmiotu zaskarżenia na taką właśnie kwotę i wniósł stosowną do takiej wartości przedmiotu zaskarżenia opłatę (k. 164, 170). Zgodnie zaś z normą wyrażoną w art. 383 k.p.c. rozszerzenie powództwa w postępowaniu apelacyjnym ocenić należało jako niedopuszczalne.

Tytułem przypomnienia wskazać trzeba, że powódka M. B. domagała się w rozpoznawanej sprawie ustalenia nieistnienia wierzytelności A. P. wobec (...) Sp. z o.o. (d. (...) Sp. z o.o.) z tytułu umowy na dostawę drobiu o nr (...) z dnia 2 listopada 1997 r. zawartej pomiędzy K. S. a (...) Sp. z o.o., objętej postanowieniem Sądu Rejonowego w Gorzowie Wlkp. z dnia 8 listopada 2011 r. sygn. VIII Co 58/10, w przedmiocie planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, która była zabezpieczona hipoteką kaucyjną pod nr (...), na rzecz A. P. na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Gorzowie Wlkp. prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...).

Odnosząc się do żądania powódki, jak i do postawionych przez nią w apelacji zarzutów zauważa Sąd Apelacyjny, że po przeprowadzeniu analizy treści pozwu w sprawie I Nc 95/11 oraz rozstrzygnięcia wydanego w tym postępowaniu nie mogło budzić wątpliwości, że pozew w powołanej sprawie, a w konsekwencji również wydany w niej nakaz zapłaty dotyczył tej samej wierzytelności, która była zabezpieczona hipoteką kaucyjną. Nie bez znaczenia dla takiej oceny pozostaje okoliczność, że pozew w powołanej sprawie został wniesiony już na etapie prowadzonej egzekucji z nieruchomości. Z uzasadnienia pozwu jednoznacznie wynika - na co zwracał uwagę również pełnomocnik pozwanego w odpowiedzi na apelację - że A. P. dochodził przed sądem jedynie części przysługującej mu wierzytelności i była to wierzytelność zabezpieczona hipoteką kaucyjną na nieruchomości.

Nakaz zapłaty wydany w sprawie o sygn. akt I Nc 95/11 uprawomocnił się i postanowieniem z dnia 20.03.2012 r. nakazowi nadano klauzulę wykonalności. Rozstrzygnięcie zawarte w nakazie zapłaty na mocy art. 365 § 1 k.p.c. wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Na mocy powołanego przepisu sądy są

związane prejudycjalnie rozstrzygnięciem zawartym w orzeczeniu, a zatem nie mogą dokonać odmiennej oceny prawnej roszczenia, niż zawarta w prejudykacie, ale także nie mogą dokonać odmiennych ustaleń faktycznych. Związanie to ma charakter bezwzględny. Nie można zatem skarżąca na etapie postępowania apelacyjnego podnosić zarzutów przeciwko prawidłowości wydania nakazu zapłaty i domagać się ustalenia nieistnienia stwierdzonej nakazem wierzytelności. Co więcej, powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że apelująca nie ma interesu prawnego w ustaleniu nieistnienia stwierdzonej prawomocnym nakazem wierzytelności. Uwzględnienie żądania zgłoszonego przez powódkę doprowadziłoby bowiem do wzruszenia prawomocnego orzeczenia, co jest w realiach przedmiotowej sprawy niedopuszczalne. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że sprawach egzekucyjnych nie przysługuje również kasacja, jak i skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 767⁴§ 2 i 3 k.p.c.).

Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że nie zasługiwały na uwzględnienie argumenty podnoszone przez skarżącą odnośnie braku związania sądu prawomocnym nakazem zapłaty. Chybiony okazał się zarzut dotyczący treści tytułu wykonawczego wskazującej na osobistą, a nie rzeczową odpowiedzialność państwa T.. Okoliczność ta nie miała znaczenia z punktu widzenia zakresu rozpoznania w niniejszym postępowaniu. Zgodnie z art. 792 k.p.c. jeżeli następca ponosi odpowiedzialność tylko z określonych przedmiotów albo do wysokości ich wartości, należy w klauzuli wykonalności zastrzec mu prawo powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczoną odpowiedzialność, o ile prawo to nie jest zastrzeżone już w tytule egzekucyjnym. Zgodnie zaś z art. 837 k.p.c. dłużnik może powoływać się na ograniczenie odpowiedzialności tylko wówczas, gdy ograniczenie to zostało zastrzeżone w tytule wykonawczym. Powyższe regulacje przyznają dłużnikowi prawo do powoływania się na jego ograniczoną odpowiedzialność i to w interesie dłużnika leży kwestionowanie tytułu egzekucyjnego nie zawierającego takiego ograniczenia. Skoro dłużnicy rzeczowi nie podnosili takich zarzutów, co skutkowało uprawomocnieniem się nakazu zapłaty, to zarzuty takie zgłaszane przez powódkę nie mogą zostać uwzględnione.

W tym miejscu, odnosząc się do zarzutów apelacji i jej uzasadnienia, warto zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 1026 § 1 k.p.c. jeżeli suma objęta podziałem nie wystarcza na zaspokojenie w całości wszystkich należności i praw tej samej kategorii, należności zaliczone zgodnie z art. 1025 k.p.c. do kategorii czwartej i piątej będą zaspokojone w kolejności odpowiadającej przysługującemu im pierwszeństwu, inne zaś należności - stosunkowo do wysokości każdej z nich. Zgodnie zaś z § 2 powołanego przepisu wydzieloną wierzycielowi sumę zalicza się przede wszystkim na koszty postępowania, następnie na odsetki, a w końcu na sumę dłużną. Powyższe przepisy uzasadniały zatem zaliczenie uzyskanej z egzekucji i ujętej w planie podziału kwoty w pierwszej kolejności na odsetki zamiast na należność główną. Nie zasługiwały zatem na uwzględnienie argumenty, że ujęta w planie podziału suma stanowiła odsetki od należności głównej, skoro uprawnione było jej zaliczenie na odsetki z wyprzedzeniem należności głównej.

Nie można również podzielić argumentów skarżącej o tym, że wierzytelność ujęta w planie podziału stanowi jedynie część całej wierzytelności, a zatem otwarty jest termin do ustalenia nieistnienia pozostałej części. Wymaga podkreślenia, że sposobem kwestionowania prawidłowości dokonania podziału sumy uzyskanej z egzekucji jest wniesienie zarzutów do planu podziału. Zgodnie z art. 1028 § 1 k.p.c. jeżeli zarzutów nie wniesiono w terminie przepisany, organ egzekucyjny przystąpi do wykonania planu. Wniesienie zarzutów wstrzymuje wykonanie planu tylko w części, której zarzuty dotyczą. Terminem na wniesienie zarzutów jest termin dwutygodniowy określony w art. 1027 § 2 k.p.c. Zgodnie zaś z art. 1028 § 4 k.p.c. wykonanie planu w części dotkniętej zarzutami nastąpi po uprawomocnieniu się postanowienia sądu, chyba że zostało wstrzymane przez zabezpieczenie powództwa w sporze o ustalenie nieistnienia prawa. Art. 1028 § 4 k.p.c. należy interpretować w ten sposób, że powództwo o ustalenie nieistnienia wierzytelności może być wytoczone jedynie do czasu uprawomocnienia się planu podziału. Powódka zatem, chcąc przeciwdziałać wykonaniu planu podziału, powinna podejmować stosowne czynności we właściwym dla nich terminie. Skoro zaś nie wniosła zażalenia na postanowienie z dnia 8 listopada 2011 roku, ani też w terminie otwartym do wniesienia tego zażalenia nie wystąpiła z powództwem o ustalenie nieistnienia wierzytelności i nie doszło do wstrzymania wykonania planu podziału, to zasadnym było przystąpienie do jego wykonania niezwłocznie po jego uprawomocnieniu się.

W przedmiotowej sprawie w planie podziału została ujęta wierzytelność A. P., pomimo, że w dacie sporządzania planu podziału nie dysponował on tytułem wykonawczym, a jedynie był uprawnionym z hipoteki ustanowionej na nieruchomości. Zasadnym było zatem pozostawienie przyznanej w planie podziału na rzecz A. P. sumy na rachunku depozytowym sądu, do czasu przedstawienia tytułu wykonawczego. Podstawę dla takiego postępowania stanowił nie art. 1032 k.p.c., lecz 1036 § 2 k.p.c. odnoszący się do podziału sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości. Zgodnie z tym przepisem jeżeli wierzytelność hipoteczna nie jest stwierdzona tytułem wykonawczym, należność przypadająca wierzycielowi hipotecznemu pozostawia się na rachunku depozytowym sądu. Zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 30 stycznia 2008 r. (sygn. akt III CZP 134/07, OSNC 2009/1/8, Biul.SN 2008/1/12) wierzyciel, który przed zajęciem nieruchomości uzyskał na niej hipotekę kaucyjną, stwierdzoną w opisie i oszacowaniu, ale w chwili podziału nie legitymuje się tytułem wykonawczym, uczestniczy w podziale sumy uzyskanej z egzekucji z tej nieruchomości bez potrzeby zgłoszenia się i udowodnienia wierzytelności zabezpieczonej tą hipoteką. Przypadającą mu należność pozostawia się na rachunku depozytowym sądu, wskazując przyczyny uzasadniające wstrzymanie wypłaty. Sąd orzekający podziela powyższy pogląd i odnosząc go do rozpoznawanej sprawy wskazuje, że skoro wierzytelność A. P. zabezpieczona była hipoteką kaucyjną to przedstawienie tytułu wykonawczego nie mogło być warunkiem ujęcia tego wierzyciela w planie podziału, a tytuł wykonawczy był konieczny dopiero do wypłaty sumy ujętej w planie podziału. Powyższy warunek A. P. spełnił przedstawiając prawomocny nakaz zapłaty. Wobec przedstawienia prawomocnego tytułu wykonawczego stwierdzającego istnienie wierzytelności brak było podstaw do odmowy wykonania planu podziału i wypłaty przyznanej w planie sumy – do wysokości kwoty wynikającej z nakazu zapłaty, a zatem o 1.000 zł niższej niż kwota ujęta w planie podziału.

Zasadnie podnosił pełnomocnik pozwanego w odpowiedzi na apelację, że procedurze cywilnej nie jest znana instytucja dodatkowego planu podziału. Egzekucję z nieruchomości cechuje bowiem skierowanie jej do określonego składnika majątku – nieruchomości, która zostaje zbyta w toku postępowania egzekucyjnego. Suma uzyskana z egzekucji odpowiadająca cenie nabycia ulega zaś podziałowi pomiędzy wierzycieli uczestniczących w podziale według kolejności zaspokojenia określonej w art. 1025 i 1026 k.p.c. Skoro podziałowi uległa cała uzyskana z egzekucji kwota brak jest jakichkolwiek podstaw do sporządzania dodatkowego planu podziału, ponieważ rozdysponowaniu uległa cała kwota mogąca stanowić przedmiot podziału. Odmienna sytuacja ma miejsce tylko wówczas, gdy wierzyciel, któremu należność ujęta w planie podziału przypadła jedynie warunkowo, z uwagi na fakt, że nie dysponuje on tytułem wykonawczym. W takiej sytuacji, w przypadku nieprzedstawienia w terminie miesiąca od uprawomocnienia się planu podziału dowodu wytoczenia powództwa o zasądzenie roszczenia, wierzyciel traci prawo do sumy pozostającej w depozycie. W przedmiotowej sprawie wierzyciel wystąpił z właściwym powództwem i uzyskał nakaz zapłaty, opiewający jednak na kwotę o 1.000 zł niższą od przypadającej mu w planie podziału. W tej sytuacji zasadnym było sporządzenie nowego planu podziału dotyczącego tej właśnie kwoty uzyskanej z egzekucji, która nie mogła być wypłacona z uwagi na brak tytułu wykonawczego. W dniu 8 sierpnia 2013 r. w sprawie o sygn. akt VIII Co 58/10 zostało wydane postanowienie w przedmiocie planu podziału wymienionej kwoty uzyskanej z egzekucji. Na podstawie wskazanego postanowienia M. B. została przyznana kwota 1.000 zł wraz z odsetkami. Mając na uwadze wyznaczony normą art. 316 k.p.c. nakaz uwzględnienia przy wydaniu wyroku stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy, Sąd Apelacyjny nie mógł pominąć okoliczności, że kwota, która po dokonaniu wypłaty na rzecz A. P. pozostała do podziału została podzielona na mocy wskazanego wyżej postanowienia.

Mając na względzie powyższe rozważania Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że nie zasługiwały na uwzględnienie postawione w apelacji zarzuty naruszenia art. 1028 § 4 k.p.c. i 730¹§ 2 k.p.c. Jak zostało wskazane powyżej, powódka mogła się domagać zabezpieczenia powództwa jedynie w sporze o ustalenie nieistnienia prawa. Możliwość uzyskania tego zabezpieczenia była jednak uzależniona od wytoczenia powództwa we właściwym czasie, to jest przed uprawomocnieniem się planu podziału i przed przystąpieniem do jego wykonania. Brak aktywności ze strony powódki w tamtym czasie spowodował uprawomocnienie się i wykonanie planu podziału. Wykonanie planu podziału spowodowało zaś brak możliwości późniejszego wzruszenia tej czynności.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny, uznając za prawidłowe rozważania w tym zakresie poczynione przez Sąd pierwszej instancji, ocenił, że powódka w dacie wniesienia pozwu, jak i w dacie orzekania, nie miała interesu prawnego, o jakim

mowa w art. 189 k.p.c., w ustaleniu nieistnienia wierzytelności. W dacie tej bowiem był już prawomocny nakaz zapłaty wydany w sprawie o sygn. akt I Nc 95/11. Nakaz ten stał się podstawą wykonania planu podziału. Skoro powódka interesu prawnego w ustaleniu nieistnienia prawa upatrywała w możliwości uzyskania zaspokojenia w większym stopniu, to wobec wykonania planu podziału nie jest możliwe wzruszenie tej czynności i uzyskanie przez powódkę zaspokojenia w wyższym stopniu.

Zarzut naruszenia art. 227 k.p.c. nie mógł zostać przez Sąd rozpoznany na skutek braku zgłoszenia przez skarżącą zastrzeżenia do protokołu w trybie art. 162 k.p.c. (k.134-135). Wobec braku zgłoszenia stosowanego zastrzeżenia strona utraciła prawo powoływania się na uchybienie przepisom postępowania w apelacji, a jednocześnie wskazywane uchybienie nie dotyczy przepisów, które Sąd orzekający w niniejszej sprawie winien wziąć pod uwagę z urzędu. Pełnomocnik skarżącej nie uprawdopodobnił również, że nie zgłosił zastrzeżenia bez swojej winy.

Nadto w sprawie przesądzające znaczenie z mocy art. 365 k.p.c., o czym wspomniano we wcześniejszej części uzasadnienia, miał prawomocny nakaz zapłaty wydany w sprawie I Nc 95/11 w dniu 7.02.2012r przez Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim. Prowadzenie dowodów wnioskowanych przez powódkę zmierzało do zakwestionowania wierzytelności stwierdzonej tym nakazem, stąd jako takie było niedopuszczalne.

Kierując się powyższą argumentacją, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

O kosztach postępowania Sąd Apelacyjny rozstrzygnął na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Wobec oddalenia apelacji powódka jako strona przegrywająca powinna zwrócić przeciwnikowi poniesione przez niego koszty procesu, na które złożyło się wynagrodzenie zawodowego pełnomocnika w wysokości 2.700 złotych ustalone na podstawie § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. 2013.490, j.t.).

D. Jezierska I. Wiszniewska A. Sołtyka